

bekende feiten geven, op zich zelf staand als zij zijn, door den zangleeraar òf gauw zullen worden vergeten, òf, wat erger is, door hem tot dogma zullen worden verheven.

L. KAISER.

E. ABDERHALDEN, *Lehrbuch der Physiologie*. IIIer Teil, Sinnesfunctionen. URBAN und SCHWARZENBERG, Berlin und Wien, 1926. Prijs: 33 mark; geb. 36 mark.

Toen de eerste beide deelen van ABDERHALDEN'S leerboek verschenen, zullen velen met mij gedacht hebben: de vegetatieve functies, dat is ABDERHALDEN'S eigen arbeidsterrein, waar hij zich goed thuis voelt. Geen wonder, dat hij daarover zulke uitvoerige colleges weet te geven. Maar hoe zal het gaan, wanneer hij op het gebied der zuivere betrekkingfuncties geraakt? Welnu, daar ligt een kloek octavo deel van 650 bladzijden, uitsluitend zintuigsphysiologie, vóór ons. En het is een uitstekend, een wonderbijzonder goed boek, oorspronkelijk van opzet, volkomen beheerscht van uitvoering, uitvoerig en toch evenwichtig, levend van stijl en conceptie, nog beter en persoonlijker dan de beide vorige deelen.

Wat den opzet betreft, ABDERHALDEN voert consequent den gedachtengang door, dat men de zintuigelijke functies niet als op zich zelfstaande gebeurtenissen moet behandelen, maar als beginpunt van een prikkelloop, die in de hersenen eindigt. In de voorrede schrijft hij: „Dit deel bevat de zintuigen in hun geheelen omvang, dat beteekent, dat de prikkelontvangstorganen (de zintuigen) met de er bij hoorende geleidingsbanen en centra, als morphologische en functioneele eenheden behandeld worden”. Dit is is nog wel niet WINKLER'S ideaal van „samenvoeging in een functioneel geheel van de onderscheiden wegen en centra langs welke zintuigsindrukken zich reflectorisch kunnen uiten”, maar het raakt er toch nauw aan. ABDERHALDEN breekt hier de sleur, welke de oogen in de afdeeling zintuigen, de N. opticus bij de hersenzenuwen en de optische tusschen- en eindstations bij midden- en voorhersen bespreekt. De gezichtsfunctie wordt in zijn boek van het hoornvlies tot het gestreepte veld in de achterhoofdskwab in één enkele reeks hoofdstukken onder één enkel verband besproken. Geheel zoo doet hij met het gehoor, den smaak, de reuk, de huidzinnen, en den labyrinthairen zin. Aan den gehoorzin is als aanhangsel een kort hoofdstuk toegevoegd over de stemvorming en de spraak. Twee algemeene hoofdstukken over zintuigen, zintuigelijke waarneming, algemeene psychophysica enz. leiden het geheele boek in.

Het dient een bijzondere vermelding, dat dit deel rijk verlucht is, met tal van afbeeldingen, die òf geheel oorspronkelijk zijn òf wanneer zij aan anderen ontleend zijn, waarvan althans de keuze oorspronkelijk is, zoodat de figuren van dit deel zich gunstig onderscheiden van de traditioneele illustraties over oog, oor enz. der meeste leerboeken der physiologie.

Zoo allengs wordt ABDERHALDEN'S „leerboek” een klein handboek, waarvan de groote lijnen getrokken zijn door één enkel man, die de geheele wetenschap met oorspronkelijke visie overziet, en

waaraan de onderdeelen op evenwichtige wijze tegenover elkander zijn afgewogen. Mocht ik over de beide vorige deelen een klein voorbehoud maken wat de leesbaarheid betreft, dit zintuigendeel is boeiend. Niemand zal dit ter hand nemen zonder op gemakkelijke wijze een verbazingwekkende hoeveelheid kennis te verwerven. Ik kan ieder arts, die zich weer op de hoogte wil stellen van de modernste inzichten in de zintuigsphysiologie, dit deel van ABDERHALDEN warm aanbevelen.

G. VAN RIJNBERK.

Ergebnisse der medizinischen Strahlenforschung (Röntgen-diagnostik, Röntgen-, Radium- und Lichttherapie), uitgegeven door HOLFELDER, HOLTHUSEN, JÜNGLING en MARTIUS. Band 2. 594 bladzijden met 520 deels gekleurde afbeeldingen in den tekst en 3 platen met fotografieën. Leipzig 1926. GEORGE THIEME. Prijs: ingenaaid 52.50 mark, gebonden 57 mark.

De 9 monographieën, die dit deel bevat, beginnen alle met een inhoudsopgave en eindigen met een literatuurlijst, terwijl aan het eind van het deel een zaak- en een personenregister opgenomen is. Is dus de overzichtelijkheid, die in het eerste deel te roemen viel, ook hier gehandhaafd, hetzelfde kan gezegd worden van de uitvoering en van den inhoud, die beide op een hoog peil staan. In volgorde worden behandeld: De ventriculografie, resp. de encephalografie als hulpmiddel bij het stellen der diagnose van ziekten der hersenen door JÜNGLING (deze 106 bladzijden groote monografie is ook als een afzonderlijk boek verschenen). De myelografie als hulpmiddel bij het stellen der diagnose van ziekten van het ruggemerg door PEIPER. Het röntgenbeeld van de interlobäre pleuritis en zijn differentiale diagnose door FLEISCHNER. De direkte verschijnselen van het ulcus duodeni en haar klinische beteekenis door BERG. De invloed van stralen van korte golflengte op het evenwicht tusschen zenuw en alkaliën in het lichaam, meer in het bijzonder op de reactie van het bloed door KROETZ. De behandeling met stralen van het asthma bronchiale door KLEWITZ. De uitkomsten van de proefondervindelijke bestralingen van den eierstok door GELLER. De endovesicale electrocoagulatie door SCHEELE. De behandeling met röntgenstralen en met radium van den kanker van de tong door SCHEMPP.

Het lijdt geen twijfel, dat dit boek een bezit van groote waarde is voor ieder röntgenoloog, die deze overzichtelijke samenvattingen ook als naslagwerken herhaaldelijk en met vrucht zal raadplegen.

N. VOORHOEVE.

Kritische Studien zur Methodik der Aphasielehre von E. NIESSL VON MAYENDORF (Leipzig). Verlag van S. KARGER, Berlin, 1926. Prijs: 4.80 mark.

In Heft 27 van de *Abhandlungen aus der Neurologie, Psychiatrie, Psychologie und ihren Grenzgebieten* geeft NIESSL VON MAYENDORF een reeks beschouwingen over de wijze, waarop HENSCHEN en PICK zijn hypothesen over lokalisatie en werking der spraak en de zieke-